

4. Кримінальний кодекс УСРР 1922 // Юридична енциклопедія: [у 6 т.] / ред. кол. Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. К.: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана. 2001. Т. 3: К-М. 792 с.

5. Кримінальний кодекс УСРР 1927 // Велика українська юридична енциклопедія. У 20 т. Т. 17. Кримінальне право / В.Я. Тацій (відп. ред.) та ін. 2017. С. 477.

6. Кримінальний кодекс України: Закон від 28 груд. 1960 р. (втратив чинність 01 вер. 2001 р.) *Верховна рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2001-05>.

Жук Олена Миколаївна,

провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем превентивної діяльності та запобігання корупції ННІ № 3 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ІЗ ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ЩОДО ДІТЕЙ

Питання існування насильства щодо дітей у сім'ях лежить в площині не тільки права, а й психології, педагогіки, моралі, і навіть релігії. Натомість, запобігати цьому ганебному явищу покликані багато інститутів держави та громадськості, а особливе місце займають правоохоронні структури, які відіграють роль запобіжників, а також механізму припинення. Отже, роль та значення різних суб'єктів протидії насильства щодо дітей в сім'ях є важливою і потребує уваги з боку правової науки. Діяльність правоохоронних органів в цій сфері має досить важливе значення завдяки тому, що тільки дані органи через власну компетенцію наділені можливістю застосовувати заходи примусу до осіб, які вже вчинили прояви насильства.

Можна по-різному оцінювати діяльність правоохоронних органів та інших суб'єктів попередження домашнього насильства, але необхідно констатувати, що діяльність держави у досліджуваній сфері не відповідає реаліям сьогодення, оскільки не забезпечує в повному обсязі захист прав жертви насильства у сім'ї відповідно до міжнародних положень та норм вітчизняного законодавства. Зокрема це стосується відсутності дієвого механізму, який би припиняв насильство одразу після звернення жертви. Одним із реальних кроків у вирішенні зазначеної проблеми може бути здійснення заходів щодо підвищення рівня взаємодії і координації всіх державних органів та налагодження тісної співпраці правоохоронних органів із неурядовими організаціями [1, с. 130].

Протидія домашньому насильству є комплексом соціально-педагогічних та правових заходів спеціально-уповноважених органів держави та інституцій громадянського суспільства, що охоплюють

попередження, виявлення, припинення правопорушень у сім'ї, притягнення до відповідальності та корегування поведінки правопорушників, надання соціальної підтримки жертвам насильства [2].

Існують такі ключові характеристики домашнього насильства, як протиправного діяння: сімейне насильство має глибокі корені застарілого гніту, що засноване на міжстатевому, економічному або фізичному домінуванні у сімейних відносинах; домашнє насильство вчиняється з протиправним наміром завдати прямого чи непрямого впливу на поведінку залежного члена сім'ї (жертви насильства); насильницьке діяння у сім'ї пов'язане із завданням матеріальної чи моральної шкоди; домашнє насильство полягає у порушенні особистих прав і свобод конкретної людини, що перебуває у сімейних відносинах з агресором; домашнє насильство є таким порушенням прав, що через різні можливості агресора і жертви, ускладнює можливості самозахисту і вимагає втручання з боку держави і суспільства [3].

Зважаючи на зазначене, можна виділити наступне:

- важливу роль в профілактиці насильства щодо дітей, а також бездоглядності, безпритульності та правопорушень неповнолітніх завжди відігравали правоохоронні органи;

- за багатовікову історію даної діяльності накопичений певний позитивний досвід, не врахування якого призводить до послаблення результативності в досліджуваній сфері;

- для отримання позитивних результатів необхідна науково-обґрунтована координація діяльності усіх суб'єктів протидії насильства і, зокрема, всіх підрозділів Національної поліції при чіткому правовому розмежуванні функцій та повноважень;

- необхідна активна діяльність держави щодо підвищення, перш за все, матеріального рівня реальної захищеності сім'ї, материнства і дитинства [4, с. 46].

Заходи щодо попередження домашнього насильства здійснюють уповноважені підрозділи Національної поліції, які: виявляють причини і умови, що сприяють проявам домашнього насильства, вживають у межах своїх повноважень заходів щодо їх усунення; беруть на профілактичний облік осіб, схильних до вчинення таких дій та проводять виховно-попереджувальну роботу з ними; відвідують сім'ї, члени яких перебувають на профілактичному обліку, за місцем їх проживання і проводять з ними профілактичну роботу; виносять офіційні попередження членам сім'ї про неприпустимість вчинення домашнього насильства; приймають та розглядають у межах своїх повноважень, визначених законом, заяви і повідомлення про домашнє насильство або про реальну загрозу його вчинення; направляють таких осіб до кризових центрів для проходження корекційної програми; взаємодіють із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань попередження домашнього насильства з органами опіки і піклування та спеціалізованими установами для осіб, які вчинили таке насильство;

надають інформацію на запит уповноважених органів. здійснюють інші повноваження щодо попередження насильства в сім'ї, передбачені законом [5].

Головними напрямками діяльності підрозділів Національної поліції мають бути наступні: проведення індивідуальної профілактичної роботи з неповнолітніми та їх батьками, виявлення осіб, які залучають неповнолітніх до вчинення правопорушень та інших антисуспільних дій або осіб, які вчиняють щодо неповнолітніх інші протиправні діяння, а також батьків неповнолітніх або їх законних представників і посадових осіб, які не виконують або неналежним чином виконують свої обов'язки з виховання, навчання та утримання неповнолітніх; здійснення організаційних заходів щодо виявлення неповнолітніх, оголошених в розшук, а також неповнолітніх, які потребують допомоги держави і в установленому порядку направлення таких осіб до відповідних органів або установ; розгляд заяв і повідомлень про правопорушення, вчинені неповнолітніми, а також дітьми, які не досягли віку, з якого настає юридична відповідальність, а також про невиконання або неналежне виконання їх батьками або законними представниками або посадовими особами обов'язків з виховання, навчання і утримання неповнолітніх; участь у підготовці матеріалів щодо розгляду можливості поміщення підлітків до установ тимчасової ізоляції для неповнолітніх правопорушників тощо. Таким чином, діяльність органів Національної поліції займає ключове місце у питанні протидії домашньому насильству щодо дітей, адже саме на дану інституцію покладено обов'язок безпосередньо здійснювати комплекс попереджувальних (профілактичних) і припинювальних заходів.

Для підвищення соціальної ефективності виконуваних функцій з протидії насильству щодо дітей, а також профілактики бездоглядності, безпритульності та правопорушень неповнолітніх, потрібно вирішення наступних питань: активне впровадження в повсякденну діяльність автоматизованих обліків, формалізованих бланків документів, електронних картотек; підвищення рівня матеріально-технічної оснащеності робочого місця співробітника; подальше розширення і вдосконалення наявних інформаційно-обчислювальних і пошукових мереж, постійне оновлення інтегрованих банків даних, що сприятиме своєчасному, оперативному реагуванню на виявлені порушення.

Список використаних джерел

1. Запобігання та протидія насильству в сім'ї : методичні рекомендації для соціальних працівників. – К. : ДЦССМ, 2004. – 192 с. 2.
2. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 7 груд. 2017 р. № 2229-19. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.
3. Мірошниченко А. В. Насильство в сім'ї. Правова освіта. URL: http://pravovaosvita.ucoz.ua/publ/nasilstvo_v_sim_39_ji/1-1-0-13.
4. Попередження домашнього насильства : навч. посіб. / упоряд.: Краснова О.В., Калашник О.А. Київ, 2016. 90 с.
5. Про Національну поліцію : Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.